



Briuselis, 2013 05 29
COM(2013) 373 final

Rekomendacija

TARYBOS REKOMENDACIJA

**dėl 2013 m. Rumunijos nacionalinės reformų programos
su Tarybos nuomone dėl 2012–2016 m. Rumunijos konvergencijos programos**

{SWD(2013) 373 final}

Rekomendacija

TARYBOS REKOMENDACIJA

dėl 2013 m. Rumunijos nacionalinės reformų programos

su Tarybos nuomone dėl 2012–2016 m. Rumunijos konvergencijos programos

EUROPOS SAJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1466/97 dėl biudžeto būklės priežiūros stiprinimo ir ekonominės politikos priežiūros bei koordinavimo¹, ypač į jo 9 straipsnio 2 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją²,

atsižvelgdama į Europos Parlamento rezoliucijas³,

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadas,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

pasikonsultavusi su Ekonomikos ir finansų komitetu,

kadangi:

- (1) 2010 m. kovo 26 d. Europos Vadovų Taryba pritarė Komisijos pasiūlymui įgyvendinti naują augimo ir darbo vietų kūrimo strategiją „Europa 2020“, grindžiamą geresniu ekonominės politikos koordinavimu, ir daugiausia dėmesio skirti toms svarbioms sritims, kuriose reikia imtis veiksmų, kad būtų stiprinamas Europos tvaraus augimo ir konkurencingumo potencialas;
- (2) remdamasi Komisijos pasiūlymais, 2010 m. liepos 13 d. Taryba priėmė rekomendaciją dėl valstybių narių ir Sąjungos bendrųjų ekonominės politikos gairių (2010–2014 m.), o 2010 m. spalio 21 d. – sprendimą dėl valstybių narių užimtumo politikos gairių⁴, kurios kartu sudaro integruotas gaires. Į šias integruotas gaires valstybių narių paprašyta atsižvelgti formuojant nacionalinę ekonominę ir užimtumo politiką;
- (3) 2012 m. birželio 29 d. valstybių ar vyriausybių vadovai nusprendė priimti Susitarimą dėl ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo, kuriuo nustatė nuoseklią nacionalinių, ES ir euro zonos veiksmų, naudojant visus galimus svertus, priemones ir politikos strategijas, sistemą. Jie nutarė, kokių veiksmų reikėtų imtis valstybių narių lygmeniu, visų pirma išreiškdami tvirtą įsipareigojimą siekti strategijos „Europa 2020“ tikslų ir įgyvendinti konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas;

¹ OL L 209, 1997 8 2, p. 1.

² COM (2013) 373 *final*.

³ P7_TA(2013)0052 ir P7_TA(2013)0053.

⁴ 2013 m. balandžio 22 d. Tarybos sprendimas 2013/208/ES.

- (4) 2012 m. liepos 6 d. Taryba priėmė rekomendaciją dėl 2012 m. Rumunijos nacionalinės reformų programos ir nuomonę dėl atnaujintos 2011–2015 m. Rumunijos konvergencijos programos;
- (5) 2012 m. lapkričio 28 d. Komisija priėmė metinę augimo apžvalgą⁵, kuria pradedamas 2013 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras. Be to, 2012 m. lapkričio 28 d. Komisija pagal Reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 priėmė Įspėjimo mechanizmo ataskaitą⁶, kurioje nenurodė, kad Rumunija yra viena iš valstybių narių, dėl kurios reikės parengti nuodugnią apžvalgą;
- (6) 2012 m. kovo 14 d. Europos Vadovų Taryba patvirtino prioritetus, kuriais turi būti užtikrintas finansinis stabilumas, fiskalinis konsolidavimas ir ekonomikos augimo skatinimo veiksmai. Ji pabrėžė, kad reikia vykdyti diferencijuotą, ekonomikos augimą skatinantį fiskalinį konsolidavimą, atkurti įprastas skolinimo ekonomikai sąlygas, skatinti ekonomikos augimą ir konkurencingumą, spręsti nedarbo problemą, šalinti socialines krizės pasekmes ir modernizuoti viešąjį administravimą;
- (7) 2013 m. balandžio 30 d. Rumunija pateikė 2013 m. atnaujintą 2012–2016 m. konvergencijos programą ir 2013 m. nacionalinę reformų programą. Siekiant atsižvelgti į abiejų programų sąsają, jos vertintos vienu metu;
- (8) remdamasi 2013 m. konvergencijos programos vertinimu pagal Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1466/97, Taryba mano, kad makroekonominis scenarijus, kuriuo grindžiamos programoje pateiktos biudžeto projekcijos, yra tikėtinas ir atitinka naujausios Europos Komisijos prognozės vertinimą; Dėl didelių konsolidavimo pastangų ir laikydama Tarybos rekomendacijos, 2012 m. Rumunija sumažino valdžios sektoriaus deficitą iki mažiau nei 3 %.. Konvergencijos programa siekiama vidutinės trukmės laikotarpio tikslo – -1 % BVP (anksčiau – -0,7 % BVP), ir tai atitinka Stabilumo ir augimo pakto reikalavimus. Programoje išdėstytos biudžeto strategijos tikslas – vidutinės trukmės laikotarpio tikslą pasiekti iki 2014 m., o Komisijai perskaičiavus pagal bendrai priimtą metodiką tai reiškia pasiekti vidutinės trukmės laikotarpio tikslą iki 2015 m. Struktūrinė pažanga siekiant vidutinės trukmės laikotarpio tikslo 2013 m. bus didesnė nei 0,5 % BVP, o 2014 m. – apie 0,4 %. Išlaidų kriterijus programos laikotarpiu buvo įvykdytas. Koregavimas bus vykdomas daugiausia 2013 m., taikant pajamas didinančias priemones, įskaitant apmokestinamas pajamas mažinančių elementų mažinimą, žemės ūkio apmokestinimo gerinimą, mokesčio už neplanuotas pajamas panaikinus dujų kainų reguliavimą įvedimą ir specialaus mokesčio už elektros ir dujų perdavimą įvedimą. Pagrindinė konvergencijos programos rizika susijusi su galimomis tolesnėmis finansinėmis korekcijomis, siejamomis su ES lėšų įsisavinimu, arba prioritetinių projektų finansavimu iš nacionalinio biudžeto, nauju išsiskolinimo susidarymu, visų pirma vietos valdžios lygmeniu, ir maža pažanga restruktūrizuojant valstybines įmones. Rumunijos valstybės skola tebėra santykinai nedidelė – 2012 m. ji sudarė 37,8 % BVP. Manoma, kad 2014 m. ji išaugs iki 38,6 %, tačiau visu programos laikotarpiu išliks gerokai mažesnė nei 60 % BVP riba;
- (9) 2011 m. vasario 17 d. Rumunijos prašymu Europos Komisija ir TVF susitarė su Rumunijos valdžios institucijomis dėl prevencinės ekonominio koregavimo programos. Priimdama ES prevencinę pagalbą Rumunija išipareigojo įgyvendinti plačią ekonominės politikos programą, ypatingą dėmesį skirdama struktūrinių reformų priemonėms, skirtoms darbo ir produktų rinkų veikimui gerinti ir Rumunijos

⁵ COM (2012) 750 *final*.

⁶ COM (2012) 751 *final*.

ekonomikos atsparumui ir augimo potencialui didinti. Lygiagrečiai šia programa buvo užtikrinta, kad bus tęsiama fiskalinė konsolidacija, bus gerinamas viešųjų finansų valdymas ir kontrolė ir kad bus įgyvendinamos reformos išorės, pinigų, finansinio stabilumo ir finansinių rinkų politikos srityse. 2013 m. Kovo mėn. Rumunija oficialiai paprašė pratęsti TVF programą trimis mėnesiams. Nors galimybė pasinaudoti lėšomis pagal ES programą baigėsi 2013 m. kovo pabaigoje, galutinė programos peržiūra bus vykdoma iki 2013 m. birželio pabaigos;

- (10) Rumunijos fiskalinė padėtis gerėjo – biudžeto deficitas 2012 m. sumažėjo iki mažesnio nei 3 %, o 2013 m. tikimasi tolesnės fiskalinės konsolidacijos. Rimta Rumunijos mokesčių sistemos problema – prastas mokestinių prievolių vykdymas, visų pirma PVM ir darbo jėgos apmokestinimo srityse. Aplinkos mokesčiai yra mažesni nei ES vidurkis. Rumunijos valstybės skola tebėra nedidelė – 2011 m. ji sudarė 34,7 % BVP. Manoma, kad 2014 m. ji išaugs iki 38 %, tačiau išliks mažesnė nei 60 % BVP riba. Nors Rumunijai trumpuoju ar vidutinės trukmės laikotarpiu fiskalinė krizė negresia, ilguoju laikotarpiu tokia rizika gali kilti dėl su senėjančia visuomene susijusių išlaidų. Dėl mažo dirbančiųjų mokymų ir pensijas gaunančių asmenų santykio kyla nuogastavimų dėl pensijų sistemos tvarumo ir tinkamumo. Šiuo metu Rumunija yra viena iš dviejų valstybių narių, kol kas nenusprendusių suvienodinti moterų ir vyrų pensinį amžių, o vyresnių darbuotojų užimtumas yra gerokai mažesnis už ES vidurkį (2012 m. jis buvo 41,4%);
- (11) Rumunijos sveikatos sektoriuje egzistuoja didelių problemų dėl nevienodų galimybių gauti paslaugas ir teikiamų paslaugų kokybės. Be kita ko, tai susiję su neefektyviu išteklių panaudojimu ir prastu valdymu. Sveikatos priežiūros sektoriaus efektyvumui gerinti skirtos reformos jau pradėtos, tačiau reikalingos nuolatinės pastangos. Sistemos išlaidų efektyvumą būtų galima padidinti mažinant pernelyg dažnai taikomą stacionarinę priežiūrą ir stiprinant pirminės priežiūros ir siuntimų sistemas;
- (12) 2012 m. Rumunijos užimtumo lygis išliko žemas (63,8%), nors palyginti su ankstesniais metais (62,8%), užregistruotas šioks toks pagerėjimas. Strategijoje „Europa 2020“ numatytas šalies tikslas pasiekti 70% užimtumą iki 2020 m. lieka sunkiai įgyvendinamas. Rumunijos darbo našumas vis dar yra vienas mažiausių ES. Valstybės teikiamų užimtumo skatinimo, darbo paieškos ir perkvalifikavimo paslaugų kokybė vis dar yra santykinai žema. Riboti administraciniai gebėjimai neleidžia veiksmingai įgyvendinti aktyvios darbo rinkos politikos teikiant kokybiškas personalizuotas paslaugas ar geriau integruoti aktyvios ir pasyvios darbo rinkos politiką. Suaugusiųjų dalyvavimas mokymosi visą gyvenimą programose tebėra labai vangus (1,6 % 2011 m.) ir gerokai atsilieka nuo ES vidurkio (8,9%). Jaunimo užimtumo ir aktyvumo lygiai 2012 m. buvo vieni mažiausių ES (atitinkamai 23,9 % ir 30,9 %), o jaunimo nedarbo lygis 2012 buvo aukštas – 22,7 %. Didelė ir vis didėjanti dalis jaunų žmonių Rumunijoje nei dirba, nei mokosi (16,8 % 2012 m.);
- (13) svarbiausiu uždaviniu išlieka skurdo mažinimas. 2011 m. 40,3% gyventojų grėsė skurdas ir socialinė atskirtis – tai maždaug dviem trečdaliais daugiau negu ES vidurkis – 24,2 %. Ypač nukenčia vaikai (49,1%). Socialinių pervedimų (išskyrus pensijas) poveikis mažinant skurdą tebėra gerokai mažesnis už vidutinį pervedimų efektyvumą ES, tiek visiems gyventojams (23,7 % Rumunijoje ir 37,5% ES 2011 m.), tiek vaikams (22% palyginti su 42,8% ES). Menkas socialinių išmokų panaudojimas, aprėptis ir pakankamumas tebėra rimta problema, kenkianti socialinių išmokų efektyvumui mažinant skurdą. Tęsiant 2011 m. reformą, 2012 m. buvo priimti keli teisės aktai socialinės pagalbos srityje. Likusių teisės aktų priėmimas būtų svarbus žingsnis užbaigiant reformą. Tačiau sąsaja su aktyvumo skatinimo priemonėmis galėtų

būti toliau stiprinama. 2012 m. pradėta įgyvendinti Nacionalinė romų integracijos strategija, tačiau rezultatai kol kas kuklūs. Siekiant veiksmingiau įgyvendinti strategiją, įskaitant finansavimo paskirstymą, reikalingas geresnis įvairių suinteresuotųjų šalių koordinavimas.

- (14) 2011 m. švietimo įstatymas – svarbi reforma, kuria nustatyta ilgalaikė švietimo kokybės gerinimo visais lygmenimis darbotvarkė – dar ne visiškai veikia. Siekiant sėkmingai įgyvendinti švietimo reformą turės būti skirti reikalingi finansiniai ir žmogiškieji ištekliai administraciniams gebėjimams vystyti ir politikai formuoti. Rumunijai reikia spręsti rimtas problemas gerinant švietimo ir mokymo sistemos kokybę. Didelė problema yra mokyklos nebaigimas: 2012 m. Rumunijos mokyklą metusių moksleivių dalis sudarė 17,3% ir gerokai viršijo ES vidurkį (13,5%) bei nacionalinį tikslą – 11,3%. Šios problemos visų pirma būdingos kaimo bei atokioms vietovėms ir romams. Rumunijai taip pat trūksta tinkamo duomenų apie mokyklos nebaigiančius moksleivius rinkimo mechanizmo; šiuo atžvilgiu turėtų padėti išsami strategija, kuri turi būti priimta šiais metais. Galimybės gauti kokybišką ir prieinamą ikimokyklinį ugdymą ir priežiūrą išlieka prastos. Įgūdžių ir darbo rinkos poreikių neatitikimas yra būdingas didelei daliai profesinio mokymo ir aukštojo mokslo programų; ypatinga problema yra žemas profesinių įgūdžių lygis. Dėl aukšto aukštojo mokslo absolventų nedarbo lygio ir pernelyg aukštos kvalifikacijos rodiklių svarbus uždavinys yra toliau stengtis priderinti aukštąjį mokslą prie darbo rinkos. Užregistruota teigiama, nors ir lėta, pažanga pereinant nuo institucinės prie alternatyvios tėvų globos netekusių vaikų priežiūros, tačiau darbą reikia tęsti;
- (15) menki administraciniai gebėjimai yra esminė Rumunijos problema. Viešajam administravimui būdinga nenuosekli teisinė sistema, dažnas skubių potvarkių naudojimas, žemas ministerijų bendradarbiavimo lygis ir pernelyg didelė biurokratija. Jį taip pat silpnina įgūdžių trūkumas, skaidrumo priimant darbuotojus trūkumas ir didelė vadovų kaita. Dėl menkų administracinių gebėjimų prastai įsisavinamos ES lėšos. Iki 2012 m. pabaigos lėšų įsisavinimo tikslo, suderinto pagal ES finansinės pagalbos programą, trūko gana daug. Iki 2012 m. pabaigos buvo iš viso įsisavinta 5,53 mlrd. EUR arba 20,2% visų skirtų struktūrinių, sanglaudos ir žemės ūkio fondų lėšų. Tai buvo 2,47 mlrd. EUR mažiau už 8 mlrd. EUR programos tikslą 2012 m. pabaigai. Struktūrinio ir sanglaudos fondų lėšų įsisavinimo lygis dar žemesnis – 2013 m. kovo mėn. jis sudarė 13%. ES lėšas įsisavinti buvo delsiama didžiąją 2012 m. antrojo pusmečio dalį, po to, kai šalies ir Europos auditoriai nustatė keletą valdymo bei kontrolės sistemų ir viešųjų pirkimų trūkumų. Egzistuoja nemažas rizika, kad didelė dalis struktūrinių ir sanglaudos fondų lėšų 2013 m. bus atšaukta.
- (16) Dėl vis dar mažo pramonės ir paslaugų produktyvumo Rumunija susiduria su ekonomikos konkurencingumo problemomis. Pagrindinės problemos – nepalanki verslo aplinka ir menka parama moksliniams tyrimams ir technologinei plėtrai (MTTP). Verslo aplinkos gerinimas turėtų būti integruotas į platesnę, nuoseklią e. vyriausybės strategiją, kad būtų skatinama administracinė skaidrumo ir teisinio tikrumo kultūra ir užtikrintos geresnės viešosios paslaugos internetu. Rumunijai taip pat reikėtų imtis veiksmų, kad MVI turėtų daugiau galimybių gauti finansavimą ir kad būtų sumažinta jų administracinė našta. MTTP intensyvumas yra be galo mažas (2011 m. – 0,48%), o investicijų veiksmingumą ir efektyvumą reikėtų gerokai padidinti. Investuojant į MTTP pirmenybę reikėtų teikti veiklai, kuri potencialiai galėtų pritraukti privačių investicijų. Rumunija turėtų stiprinti intelektinės nuosavybės teisių sistemą, kad tyrimų rezultatai būtų geriau komercializuojami;

- (17) Rumunijos konkurencijos ir efektyvumo lygis energetikos ir transporto srityse yra žemas. Valstybinių šių sektorių įmonių neefektyvumas ir neskaidrus valdymas yra pagrindinė spręstina problema. Kitas svarbus uždavinys – didinti pastatų, centrinio šildymo, pramonės ir transporto energijos vartojimo efektyvumą. Rumunija yra trečia pagal energijos vartojimo intensyvumą ES; jos energijos vartojimo intensyvumas 2,5 karto viršija ES vidurkį. Ji taip pat užima trečią vietą ES pagal išskiriamą anglies dioksidą. Dėl neefektyvios centrinio šildymo sistemos ir dėl to, kad pastatai nėra tinkamai apšiltinti gyvenamuosiuose pastatuose Rumunijoje sunaudojama aštuonis kartus daugiau energijos negu ES-15 vidurkis. Rumunijos elektros ir dujų rinkos integracija į ES rinkas kol kas neužbaigta ir dar nėra dujų tarpvalstybinių jungčių.
- (18) atsižvelgdama į Europos semestrą, Komisija atliko išsamią Rumunijos ekonominės politikos analizę. Ji įvertino konvergencijos programą ir nacionalinę reformų programą. Komisija įvertino ne tik jų svarbą tvariai fiskalinei ir socialinei bei ekonominei Rumunijos politikai, bet ir tai, kaip laikomasi ES taisyklių ir gairių, nes ES priemonėmis prisidedant prie būsimų nacionalinių sprendimų būtina stiprinti bendrą Europos Sąjungos ekonomikos valdymą. Jos rekomendacijos atsižvelgiant į Europos semestrą pateiktos toliau išdėstytose 1–8 rekomendacijose;
- (19) atsižvelgdama į šį vertinimą, Taryba išnagrinėjo Rumunijos konvergencijos programą ir savo nuomonę⁷ visų pirma pateikė toliau išdėstytoje 1 rekomendacijoje,

REKOMENDUOJA Rumunijai 2013–2014 m. imtis šių veiksmų:

1. Užbaigti ES / TVF finansinės pagalbos programą.
2. Užtikrinti augimui palankų fiskalinį konsolidavimą ir įgyvendinti 2013 ir vėlesnių metų biudžeto strategiją kaip numatyta, tokiu būdu užtikrinant, kad iki 2015 m. būtų pasiektas vidutinės trukmės laikotarpio tikslas. Gerinti mokesčių surinkimą įgyvendinant išsamią mokesčių prievolių vykdymo strategiją ir kovoti su nedeklaruotu darbu. Kartu ieškoti galimybių didinti aplinkos mokesčių svarbą. Suvienodinti vyrų ir moterų pensinį amžių ir paremti pensijų reformą plečiant vyresnio amžiaus asmenų įdarbinimo galimybes.
3. Vykdyti sveikatos sektoriaus reformas siekiant padidinti jo efektyvumą, kokybę ir prieinamumą, visų pirma socialiai remtiniems asmenims ir atokių bei izoliuotų bendruomenių gyventojams. Mažinti pernelyg dažną stacionarinį gydymą, be kita ko gerinant ambulatorinę sveikatos priežiūrą.
4. Didinti darbo jėgos aktyvumo lygį, taip pat darbo jėgos galimybes įsidarbinti ir našumą, peržiūrint ir gerinant aktyvios darbo rinkos politiką, teikti mokymo ir individualizuotas paslaugas ir skatinti mokymąsi visą gyvenimą. Didinti Nacionalinės užimtumo agentūros pajėgumus, kad gerėtų jos paslaugų kokybė ir aprėptis. Kovoti su jaunimo nedarbu, nedelsiant įgyvendinti Nacionalinį jaunimo užimtumo planą, be kita ko, per iniciatyvą „Jaunimo garantija“. Siekiant sumažinti skurdą, didinti socialinių pervedimų efektyvumą ir veiksmingumą, ypatingą dėmesį skiriant vaikams. Užbaigti socialinės pagalbos reformą priimant atitinkamus teisės aktus ir stiprinant jų sąsajas su aktyvumo skatinimo priemonėmis. Užtikrinti Nacionalinės romų strategijos konkretų įgyvendinimą.
5. Paspirtinti švietimo reformą, įskaitant administracinių gebėjimų vystymą tiek šalies, tiek vietos lygmeniu, ir įvertinti reformų poveikį. Paspirtinti profesinio mokymo reformas. Toliau derinti aukštąjį mokslą prie darbo rinkos poreikių ir gerinti socialiai

⁷ Pagal Tarybos reglamento (EB) Nr. 1466/97 9 straipsnio 2 dalį.

remtinų asmenų galimybes patekti į darbo rinką. Įgyvendinti nacionalinę strategiją dėl mokslo nebaigimo, daugiausia dėmesio skiriant kokybiško ikimokyklinio ugdymo galimybių didinimui, įskaitant romų vaikų. Paspirtinti perėjimą nuo institucinės prie alternatyvios tėvų globos netekusių vaikų priežiūros.

6. Stiprinti įstaigų ir viešojo administravimo valdymą ir kokybę, visų pirma tobulinant strateginio ir biudžeto planavimo gebėjimus, keliant valstybės tarnautojų profesionalumą geriau valdant žmogiškuosius išteklius ir stiprinant įvairių valdžios lygmenų koordinavimo priemones. Gerokai pagerinti reglamentų kokybę, taikant poveikio vertinimus ir sisteminių vertinimą. Didinti pastangas sparčiau įsisavinti ES lėšas, visų pirma stiprinant valdymo ir kontrolės sistemas ir gerinant viešuosius pirkimus.
7. Gerinti ir paprastinti verslo aplinką, visų pirma mažinant MVĮ administracinę naštą ir įgyvendinant nuoseklią e. vyriausybės strategiją. Padidinti ir diversifikuoti MVĮ galimybes gauti finansavimą. Užtikrinti glaudesnes mokslinių tyrimų, inovacijų ir pramonės sąsajas, visų pirma pirmenybę teikiant tai mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros veiklai, kuri turi daugiausia galimybių pritraukti privačių investicijų. Dėti daugiau pastangų, kad būtų pagerinta teisminės sistemos kokybė, nepriklausomumas ir efektyvumas sprendžiant bylas, ir veiksmingiau kovoti su korupcija.
8. Skatinti tinklų pramonės šakų konkurenciją ir efektyvumą užtikrinant nacionalinių reguliavimo institucijų nepriklausomumą ir gebėjimus ir tęsiant valstybinių įmonių valdymo reformą energetikos ir transporto sektoriuose. Priimti išsamų ilgalaikį transporto planą ir pagerinti plačiajuosčio ryšio infrastruktūrą. Toliau naikinti dujų ir elektros kainų reguliavimą ir didinti energijos vartojimo efektyvumą. Gerinti tarpvalstybinę energetikos tinklų integraciją ir sparčiau įgyvendinti dujų sistemų sujungimo projektus.

Priimta Briuselyje

*Tarybos vardu
Pirmininkas*